

NR 50/2015

ZAGROŻENIE TERRORYZMEM

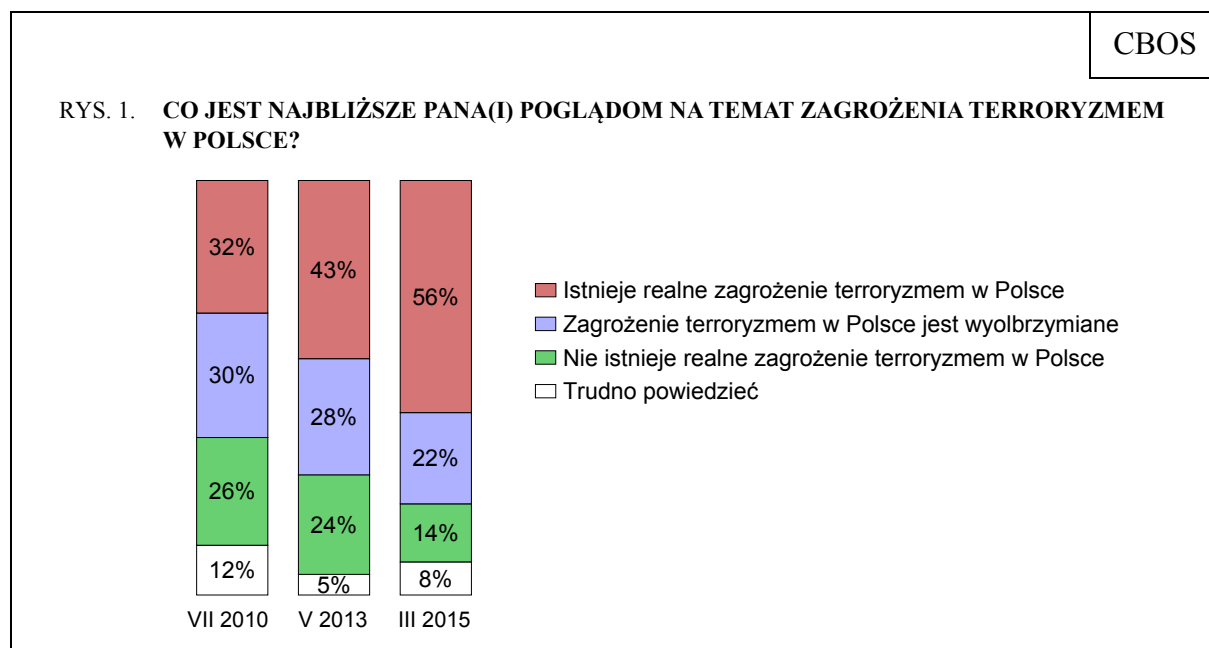
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W marcowym sondażu¹ sprawdzaliśmy, jak silne jest w Polsce poczucie zagrożenia terroryzmem, czy władze i instytucje publiczne są dobrze przygotowane, by zapobiegać atakom, a także czy obywatele byliby gotowi zgodzić się na większą kontrolę i pewne ograniczenia swobód w zamian za wzrost bezpieczeństwa. Wyniki tegorocznego sondażu zestawiliśmy z tymi sprzed dwóch i pięciu lat².

Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest w odczuciu społecznym poważniejsze niż przed laty. Obecnie za realne uważa je ponad połowa badanych (56%, od roku 2013 wzrost o 13 punktów procentowych, a od 2010 aż o 24 punkty). W ciągu ostatnich dwóch lat ubyło osób zarówno przekonanych, że zagrożenie terroryzmem w naszym kraju jest wyolbrzymiane (z 28% do 22%), jak i całkowicie kwestionujących jego istnienie (z 24% do 14%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (298) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–11 marca 2015 roku na liczącej 1062 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Badanie przeprowadzono w dniach 8–14 lipca 2010 roku na liczącej 899 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Było ono finansowane ze środków na naukę na lata 2009–2011 jako projekt rozwojowy pt. „Przeciwdziałanie i zwalczanie przestępczości zorganizowanej i terroryzmu w warunkach bezpiecznego, przyspieszonego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego”, realizowany przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie i Pomorską Specjalną Strefę Ekonomiczną sp. z o.o.

O tym, że zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane lub w ogóle nie istnieje, nieco częściej mówią respondenci młodszy (mający od 18 do 34 lat) niż starsi, częściej też przedstawiciele takich grup, jak pracownicy usług, prywatni przedsiębiorcy, a także osoby identyfikujące się z lewicą, nieuczestniczące w praktykach religijnych. Natomiast jako poważne relatywnie częściej traktują je ankietowani w dużym stopniu zainteresowani bieżącymi wydarzeniami, specjaliści z wyższym wykształceniem, członkowie kadry kierowniczej, technicy i średni personel, osoby uzyskujące najwyższe dochody oraz badani biorący udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu.

Tabela 1

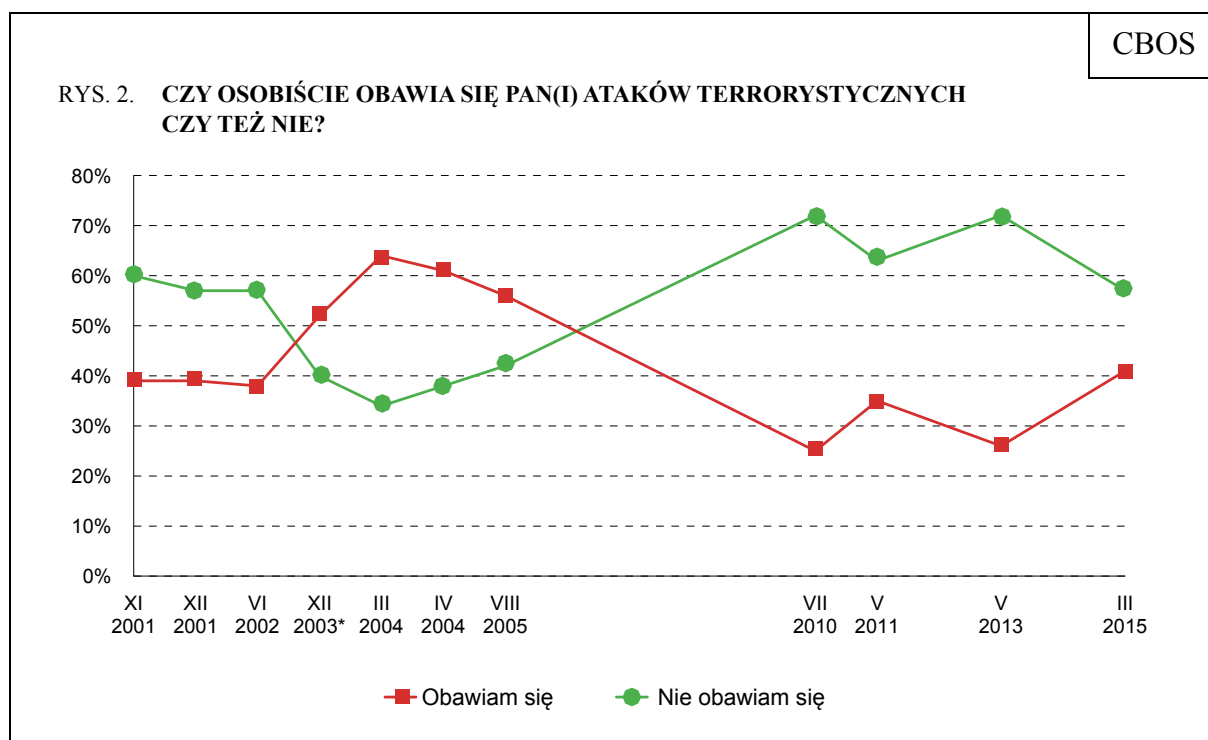
Zainteresowanie polityką	Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?			
	Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Duże	65	22	12	1
Średnie	58	24	14	4
Małe	49	21	17	13
Żadne	46	16	15	23

W ciągu ostatnich dwóch lat zauważalnie wzrosły też obawy związane z atakami terrorystycznymi. Wprawdzie nadal większość badanych nie obawia się ich (57%), jednak od roku 2013 grupa ta znacznie się zmniejszyła (o 15 punktów), zarazem w takim samym stopniu przybyło osób wyrażających przynajmniej umiarkowane obawy w tym zakresie (o 15 punktów, do 41%). Obecny poziom obaw jest najwyższy w ostatnich pięciu latach, ale niższy niż w latach 2003–2005, natomiast zbliżony do zarejestrowanego w roku 2001 i 2002.

Tabela 2

Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	XI 2001	XII 2001	VI 2002	XII 2003*	III 2004	IV 2004	VIII 2005	VII 2010	V 2011	V 2013	III 2015
	w procentach										
Tak, bardzo się obawiam	12	11	11	15	29	22	18	6	7	5	9
Tak, raczej się obawiam	27	28	27	37	35	39	38	19	28	21	33
OBAWIAM SIĘ	39	39	38	52	64	61	56	25	35	26	41
Nie, raczej się nie obawiam	38	36	37	30	24	27	29	43	40	41	41
Nie, w ogóle się nie obawiam	22	21	20	10	10	11	13	29	23	31	16
NIE OBAWIAM SIĘ	60	57	57	40	34	38	42	72	63	72	57
Trudno powiedzieć	2	4	5	8	2	1	2	3	2	2	2

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

* W 2003 roku pytanie brzmiało: „Czy obawia się Pan(i), że w wyniku ataku terrorystycznego może ucierpieć Pan(i) lub Pana(i) najbliższa rodzina?”

Pominięto „trudno powiedzieć”

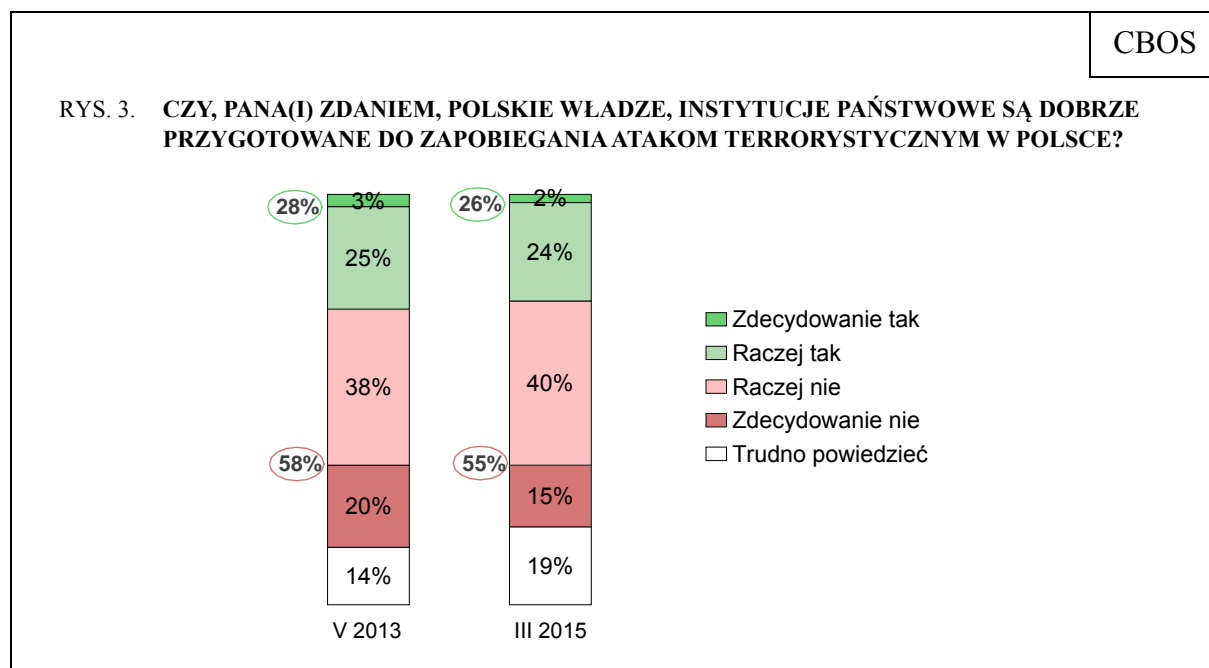
Obawy przed atakiem terrorystycznym częściej deklarują kobiety niż mężczyźni, częściej także najstarsi respondenci, najbardziej zaangażowani w praktyki religijne oraz – co zrozumiałe – osoby oceniające, że zagrożenie terroryzmem jest w Polsce realne; badani uznający, że w naszym kraju nie ma takiego niebezpieczeństwa, na ogół nie mają również osobistych obaw w tym zakresie.

Tabela 3

Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	60	39	1
Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	16	82	2
Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	11	90	0

Pominięto „trudno powiedzieć”

Badani na ogół sceptycznie odnoszą się do kompetencji polskich władz i instytucji państwowych w zakresie bezpieczeństwa. Ponad połowa (55%) ocenia, że nie są one dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym, a tylko jedna czwarta (26%) jest przeciwnego zdania. W ciągu ostatnich dwóch lat te krytyczne opinie o przygotowaniu polskich władz do przeciwdziałania terroryzmowi w zasadzie nie uległy zmianie.

Przekonanie o dobrym przygotowaniu władz i instytucji państwowych do zapobiegania terroryzmowi sprzyja większemu poczuciu bezpieczeństwa, natomiast negatywne opinie w tym zakresie współwystępują z wyższym poziomem obaw.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?	Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?		
	Obawiam się	Nie obawiam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	34	66	0
Nie	46	53	1

Pominięto „trudno powiedzieć”

Czy Polacy byliby gotowi zaakceptować pewne ograniczenia swobód obywatelskich lub ponieść dodatkowe koszty, żeby zwiększyć poziom bezpieczeństwa? Z deklaracji wynika,

że ogromna większość badanych (86%) zgodziłaby się na wzmożone kontrole na granicach, lotniskach i dworcach. Niemal sześciu na dziesięciu (59%) zaakceptowałoby zaostrenie przepisów migracyjnych. Tyle samo respondentów (59%) deklaruje gotowość poniesienia kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo. Te trzy rozwiązania mające poprawić bezpieczeństwo, zwłaszcza zaś dodatkowe wydatki, są aprobowane częściej niż dwa lata temu. Większość badanych (57%) nie zgodziłaby się natomiast na limitowanie przez instytucje państwowe informacji o zagrożeniu terrorystycznym w kraju. Z największą dezaprobatą spotyka się pomysł zwiększenia uprawnień władz w zakresie inwigilacji obywateli: kontroli korespondencji (74%) czy podsłuchiwanie rozmów telefonicznych (72%). Stosunek do kontrolowania przez władze rozmów i korespondencji obywateli jest zbliżony do tego sprzed dwóch lat, choć można zauważyć, że obecnie rozwiązania te mają nieco mniej przeciwników niż wówczas, natomiast różni się znacząco od zarejestrowanego w pierwszej połowie poprzedniej dekady, kiedy to Polacy znacznie częściej byli skłonni zrezygnować z prywatności na rzecz bezpieczeństwa.

Tabela 5

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na*:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	X 2001		IV 2004		VIII 2005		VII 2010		V 2013		III 2015	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach											
- wzmożone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	95	3	94	2	95	3	85	12	80	16	86	10
- zaostrenie przepisów migracyjnych	-	-	-	-	79	13	-	-	55	37	59	30
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	71	19	50	40	56	37	49	46	48	44	59	32
- limitowanie przez władze/instytucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	-	-	-	-	-	-	37	54	34	58	31	57
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych **	48	44	30	62	48	44	23	72	17	79	20	72
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji **	42	50	26	66	42	50	22	73	17	79	18	74

* W latach 2001–2004 pytanie zaczynało się: „Czy w zamian za zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uznał(a)by Pan(i) za słuszne:”

** W latach 2001–2005 pytano o „podsłuch rozmów telefonicznych” oraz o „kontrolę korespondencji”

Pominięto „trudno powiedzieć”

Zaledwie ośmiu na stu badanych (8%) nie zgodziłoby się na żadne z tych rozwiązań, a 7% zaakceptowałoby wszystkie. Dwie trzecie (65%) dopuściłoby wprowadzenie nie więcej niż trzech z nich, a ponad jedna czwarta (27%) – czterech lub więcej. Akceptacji powyższych rozwiązań sprzyjają obawy przed terroryzmem (r Pearsona = 0,17) – im one silniejsze, tym więcej rozwiązań jest aprobowanych. Warto jednak zaznaczyć, że nawet wśród osób obawiających się ataków terrorystycznych, tak jak wśród niemających tego typu obaw, większość negatywnie odnosi się do inwigilacji obywateli przez władzę oraz limitowania informacji na temat zagrożenia. Można dodać, że na stosunek do ponoszenia dodatkowych kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo istotnie wpływa sytuacja materialna badanych – ci, którzy znajdują się w złej sytuacji, na ogół by się na to nie zgodzili. Z kolei dezaprobatą zwiększenia przez państwo kontroli obywateli (wzmoczona kontrola na lotniskach, kontrola komunikacji) wyróżniają się przede wszystkim najmłodszy respondenci.

Tabela 6

Czy dla zwiększenia swojego bezpieczeństwa zgodził(a)by się Pan(i) na:	Odpowiedzi ankietowanych:			
	obawiających się ataków terrorystycznych		nieobawiających się ataków terrorystycznych	
	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach			
- wzmoczone kontrole na granicach, lotniskach, dworcach	93	4	81	15
- zaostrenie przepisów migracyjnych	67	22	54	36
- poniesienie kosztów w związku z wydatkami na bezpieczeństwo	65	25	55	36
- limitowanie przez władze/institucje państwowe informacji medialnych na temat zagrożenia terrorystycznego w kraju	33	52	29	62
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie podsłuchu rozmów telefonicznych	26	66	16	77
- zwiększenie uprawnień władz (instytucji) państwowych w zakresie kontroli korespondencji	22	68	16	79

Pominięto „trudno powiedzieć”

W ostatnich latach zwiększyło się zagrożenie terroryzmem w naszym kraju i, co za tym idzie, wzrosła liczba obywateli obawiających się ataków terrorystycznych. Poziom obaw jest obecnie porównywalny z rejestrowanym przez dwa lata po ataku na WTC, ale zauważalnie niższy niż po zamachu terrorystycznym w Madrycie. Obok takich

incydentów, jak zamach na francuski tygodnik „Charlie Hebdo”, na poczucie zagrożenia terroryzmem może również wpływać umacnianie się fundamentalistycznego Państwa Islamskiego. Ponadto nie bez znaczenia pozostaje sytuacja na Ukrainie i napięcie między Rosją a Zachodem, co również w jakimś stopniu kształtuje percepcję zagrożeń i poczucie bezpieczeństwa w naszym kraju.

Opracował
Michał FELIKSIAK

Tabela 1

		Co jest najbliższe Pana(i) poglądom na temat zagrożenia terroryzmem w Polsce?				Liczba osób
		Istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Zagrożenie terroryzmem w Polsce jest wyolbrzymiane	Nie istnieje realne zagrożenie terroryzmem w Polsce	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		56	22	14	8	1056
Płeć	Mężczyźni	57	23	16	4	510
	Kobiety	55	21	13	12	546
Wiek	18-24 lata	53	28	17	3	118
	25-34	49	27	17	7	209
	35-44	57	25	10	8	182
	45-54	59	17	12	11	166
	55-64	61	20	15	4	187
	65 lat i więcej	56	17	15	12	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	22	13	8	423
	Miasto do 19 999	60	18	16	5	158
	20 000 - 99 999	56	21	15	8	195
	100 000 - 499 999	50	26	13	11	169
	500 000 i więcej mieszk.	54	24	18	5	112
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	53	19	17	11	218
	Zasadnicze zawodowe	57	18	16	9	260
	Średnie	53	26	15	5	324
	Wyższe	60	23	10	7	254
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	67	20	8	5	114
	Średni personel, technicy	70	21	7	2	43
	Pracownicy adm.-biurowi	58	21	13	8	69
	Pracownicy usług	43	40	13	4	67
	Robotnicy wykwalifikowani	54	21	17	8	130
	Robotnicy niewykwalifik.	60	21	17	2	26
	Rolnicy	60	21	8	11	41
	Pracujący na własny rach.	53	31	11	5	62
	Bezrobotni	53	25	16	7	83
	Emeryci	57	16	17	10	229
	Renciści	53	18	15	14	55
	Uczniowie i studenci	50	27	18	4	81
	Gospodynie domowe i inni	47	21	17	15	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	19	8	9	145
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	45	36	12	7	81
	sekt. prywat. poza rolnict.	58	25	14	3	280
	prywatnym gosp. rolnym	54	25	8	13	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	52	25	16	7	173
	Od 650 do 999 zł	60	18	15	8	147
	Od 1000 do 1399 zł	55	25	14	7	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	53	25	16	6	139
	2000 zł i więcej	63	20	12	5	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	21	17	10	107
	Średnie	58	18	15	9	481
	Dobre	54	26	13	6	468
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	14	13	11	46
	Raz w tygodniu	57	19	16	8	444
	1-2 razy w miesiącu	56	25	12	7	198
	Kilka razy w roku	54	26	12	8	228
	W ogóle nie uczestniczy	52	26	17	5	129
Poglądy polityczne	Lewica	53	27	17	2	125
	Centrum	60	21	13	6	367
	Prawica	56	24	14	7	336
	Trudno powiedzieć	50	18	16	15	228

Tabela 2

		Czy osobiście obawia się Pan(i) ataków terrorystycznych czy też nie?			Liczba osób
		Tak, obawiam się	Nie, nie obawiam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		41	57	2	1060
Płeć	Mężczyźni	31	68	1	512
	Kobiety	51	47	3	548
Wiek	18-24 lata	38	61	1	120
	25-34	36	62	1	209
	35-44	43	55	2	183
	45-54	36	63	1	166
	55-64	43	56	1	188
	65 lat i więcej	49	47	4	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	54	2	423
	Miasto do 19 999	41	58	1	158
	20 000 - 99 999	42	57	1	195
	100 000 - 499 999	34	64	2	170
	500 000 i więcej mieszk.	43	56	2	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	44	53	3	220
	Zasadnicze zawodowe	42	57	1	260
	Średnie	39	60	1	325
	Wyższe	41	57	2	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	55	1	115
	Średni personel, technicy	50	50		44
	Pracownicy adm.-biurowi	44	56		69
	Pracownicy usług	29	69	2	67
	Robotnicy wykwalifikowani	33	67		130
	Robotnicy niewykwalifik.	59	41		26
	Rolnicy	39	54	8	41
	Pracujący na własny rach.	39	59	2	62
	Bezrobotni	35	65		83
	Emeryci	47	50	3	229
	Renciści	41	57	2	55
	Uczniowie i studenci	35	64	1	82
	Gospodynie domowe i inni	49	46	4	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	51	49		146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	61	2	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	36	63	1	280
	prywatnym gosp. rolnym	35	59	6	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	42	56	1	173
	Od 650 do 999 zł	44	54	2	147
	Od 1000 do 1399 zł	40	59	1	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	45	53	1	139
	2000 zł i więcej	41	58	1	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	59	3	107
	Średnie	45	53	2	482
	Dobre	38	60	1	471
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	32	8	46
	Raz w tygodniu	47	52	1	446
	1-2 razy w miesiącu	43	56	1	198
	Kilka razy w roku	32	66	2	230
	W ogóle nie uczestniczy	29	70	1	129
Poglądy polityczne	Lewica	37	61	2	125
	Centrum	39	60	1	368
	Prawica	45	55	0	336
	Trudno powiedzieć	42	53	5	231

Tabela 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, polskie władze, instytucje państwowe są dobrze przygotowane do zapobiegania atakom terrorystycznym w Polsce?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	55	19	1059
Płeć	Mężczyźni	29	57	14	512
	Kobiety	23	53	24	547
Wiek	18-24 lata	35	51	14	120
	25-34	28	59	13	209
	35-44	23	59	18	182
	45-54	27	53	20	166
	55-64	21	63	16	188
	65 lat i więcej	26	43	32	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	51	19	423
	Miasto do 19 999	30	50	19	158
	20 000 - 99 999	26	58	16	195
	100 000 - 499 999	19	59	23	169
	500 000 i więcej mieszk.	21	63	15	113
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	36	40	24	220
	Zasadnicze zawodowe	24	56	19	260
	Średnie	26	59	15	324
	Wyższe	20	61	19	255
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	63	22	114
	Średni personel, technicy	17	76	7	44
	Pracownicy adm.-biurowi	18	63	19	69
	Pracownicy usług	27	62	11	67
	Robotnicy wykwalifikowani	25	57	18	130
	Robotnicy niewykwalifik.	33	35	31	26
	Rolnicy	34	54	12	41
	Pracujący na własny rach.	18	75	7	62
	Bezrobotni	41	44	15	83
	Emeryci	28	47	25	229
	Renciści	26	45	28	55
	Uczniowie i studenci	36	50	14	82
	Gospodynie domowe i inni	25	51	24	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	18	63	19	146
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	57	18	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	23	63	14	279
	prywatnym gosp. rolnym	31	55	14	49
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	35	49	16	173
	Od 650 do 999 zł	28	53	19	147
	Od 1000 do 1399 zł	32	52	16	176
	Od 1400 zł do 1999 zł	21	58	21	138
	2000 zł i więcej	20	64	15	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	59	16	107
	Średnie	24	55	21	481
	Dobre	29	53	18	471
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	47	23	46
	Raz w tygodniu	28	52	20	445
	1-2 razy w miesiącu	25	56	19	198
	Kilka razy w roku	26	54	20	230
	W ogóle nie uczestniczy	22	66	12	129
Poglądy polityczne	Lewica	27	61	12	125
	Centrum	28	50	22	368
	Prawica	28	55	17	336
	Trudno powiedzieć	19	60	21	231